

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην περιοδική έκδοση "αρχιτέκτονες", τεύχος 11, Απρίλιος 2014

Η εναλλακτική πρόταση στην εκποίηση και καταστροφή του παράκτιου μέτωπου

Το Παράκτιο Μέτωπο, που ξεκινά από το ΣΕΦ και φτάνει στο Σούνιο, αποτελεί μια τεράστια παραθαλάσσια έκταση, ένα τοπίο μοναδικής αξίας – οικολογικής, αρχαιολογικής, μνημειακής και αισθητικής. Αν υποθέσουμε ότι έφευγαν οι αυθαίρετες κατασκευές των νυχτερινών κέντρων, ότι οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις κοντά στη θάλασσα αναβαθμίζονταν και απελευθέρωναν τα τμήματα του αιγιαλού που καταχρηστικά κατέχουν, αν εκπονούσαμε ένα βασικό σχέδιο ήπιας ανάπλασης-ενοποίησης αυτής της εκτεταμένης ζώνης με το τραμ στα όριά της, τότε η Αττική θα διέθετε έναν ανεκτίμητο πόρο ζωής, οικολογικής ισορροπίας αλλά και οικονομικής ευημερίας των εκατομμυρίων κατοίκων της, ιδιαίτερα των κατοίκων της παράκτιας ζώνης. Η μελέτη του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού άνοιξε το δρόμο για τη δημιουργία και προβολή ενός εναλλακτικού σχεδίου όχι μόνο για το χώρο του πρώην αεροδρομίου, αλλά για όλο το παράκτιο μέτωπο. Από το καλοκαίρι του 2011 προσπαθήσαμε, στο πλαίσιο της Επιτροπής Αγώνα για το Ελληνικό και άλλων πρωτοβουλιών, να θέσουμε σε πιο συγκεκριμένη βάση το σχέδιο του ΕΑΠ ΕΜΠ. Αναδείξαμε τη δυνατότητα ενός Πολιτιστικού και Περιβαλλοντικού Πόλου στο Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού, που θα αποτελέσει κέντρο της ανάκτησης/ανάπλασης του παράκτιου μετώπου ώστε να διαμορφωθεί, σε συνεργασία με τα νησιά του Αργοσαρωνικού και τον πολιτιστικό πλούτο της Αθήνας, ένα ανοιχτό δίκτυο χώρων αρχαίου, νεώτερου, σύγχρονου πολιτισμού και περιοχών μεγάλης περιβαλλοντικής αξίας και φυσικού κάλλους. Αυτός ο παράλιος πολιτιστικός/περιβαλλοντικός άξονας ενεργοποιείται από ένα Διαρκές Φεστιβάλ Τεχνών και Περιβαλλοντικών Εκδηλώσεων/Δράσεων, που αξιοποιεί υπάρχοντα κτήρια και ελεύθερους χώρους του Μητροπολιτικού Πάρκου.

Στιγμιότυπο από τη συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη το 2011, που διοργάνωσε η «Επιτροπή Αγώνα για το Μητροπολιτικό Πάρκο» με τη στήριξη των Δήμων Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας, πηγή: parkoellinikou.blogspot.gr

Από την εικαστική έκθεση στο κτήριο Ξιφασκίας, πηγή: www.athinorama.gr

Η έκθεση των 137 καλλιτεχνών στο κτήριο της Ξιφασκίας και η συναυλία της ορχήστρας Μίκη Θεοδωράκη, που έγιναν τον Σεπτέμβριο του 2011, καθώς και άλλες πολιτιστικές και περιβαλλοντικές εκδηλώσεις, είχαν σκοπό να υποστηρίξουν το παραπάνω σχέδιο. Το Φεστιβάλ των Τεχνών και Περιβάλλοντος μπορεί να προσελκύει, λόγω και του κλίματος της Αττικής, πολλές και διαφορετικές ομάδες επισκεπτών από το εξωτερικό σε ετήσια βάση, που θα συνδέουν τη συμμετοχή τους στις πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επίσκεψη των μνημείων της φύσης και του πολιτισμού στην παραλιακή ζώνη και στα νησιά του Αργοσαρωνικού, με το κολύμπι, την αναψυχή και τον αθλητισμό, ελεύθερο ή οργανωμένο στο αθλητικό κέντρο Αγίου Κοσμά. Πρόκειται για ένα σχέδιο ανασυγκρότησης/ανάπλασης της παραλιακής ζώνης, το οποίο στηρίζεται στην ανάδειξη των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων. Στο πλαίσιο αυτό αναφέραμε την οικονομική και πολιτιστική ευημερία πόλεων που επένδυσαν στον πολιτισμό διεθνώς. Παραθέσαμε στοιχεία από την έρευνα της Έλενας Πατρικίου για γαλλικές πόλεις οι οποίες αναζωογόνησαν, με σχέδια ανάλογα με την εναλλακτική μας πρόταση, τη δοκιμαζόμενη οικονομία τους. Στην περίπτωση του Ελληνικού και της ανάπλασης της παράκτιας ζώνης, οι πολιτιστικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες δεν αποδίδουν έσοδα μόνο στους καλλιτέχνες, στους φορείς διοργάνωσης, δημόσιους και ιδιωτικούς, αλλά κυρίως τονώνουν την τοπική οικονομία των παράλιων δήμων της Αττικής και των νησιών (διαμονή, εστίαση, μετακινήσεις, κρουαζιέρες κ.λπ.) και διαχέουν τον παραγόμενο πλούτο σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα. Γι' αυτό το παραπάνω σχέδιο μπορεί ν' αποτελέσει βάση πραγματικών κοινωνικών συμμαχιών και να υποστηριχθεί από μεγάλες πλειοψηφίες. Σίγουρα, επίσης, σε αρκετά από τα προτεινόμενα να διατηρηθούν στη μελέτη του ΕΑΠ ΕΜΠ κτήρια του Ελληνικού μπορεί να στεγαστεί πλήθος κοινωφελών, πλην του πολιτισμού, χρήσεων, καλύπτοντας ανάγκες οι οποίες, σε άλλη περίπτωση, θα έπρεπε να χρηματοδοτηθούν με ίδιους πόρους από τους οικείους φορείς. Δεν αναφέρομαι εδώ στα αυτονόητα της ελεύθερης πρόσβασης στο χώρο του Μητροπολιτικού Πάρκου όλων των κατοίκων του λεκανοπεδίου, καθώς και στη διαμόρφωσή του ως πάρκου υψηλού πρασίνου, όπως και στην ανάπτυξη αστικών αγρών ή άλλες ανάλογες προτάσεις.

Η οικολογική πρόταση πολιτιστικού/φυσιολατρικού τουρισμού ως βασικής δραστηριότητας οικονομικής αναζωογόνησης του παράκτιου μέτωπου με κέντρο ένα Πολιτιστικό/Περιβαλλοντικό Πόλο στο Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού είναι χαμηλού κόστους και μεγάλης οικολογικής, κοινωνικής και οικονομικής αξίας. Σύμφωνα με τη μελέτη του ΕΑΠ ΕΜΠ, το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Ελληνικό δημιουργείται σταδιακά αφήνοντας τη φύση να επενεργήσει. Το τελικό κόστος υπολογίζεται σε 100 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων χρειάζονται 40 εκατ. σε πρώτη φάση. Ας αναλογιστούμε ότι για τη φερόμενη ως επένδυση θα δοθούν από το Δημόσιο 2-2,5 δισ. ευρώ για έργα υποδομής τα οποία δεν είναι αναγκαία για την πόλη. Το κόστος λειτουργίας του πάρκου μπορεί να καλύπτεται εξ ολοκλήρου από την Ολυμπιακή Μαρίνα του Αγίου Κοσμά, η οποία ενοικιάστηκε σε ιδιώτη και έμεινε μέχρι σήμερα απολύτως ανεκμετάλλευτη, ενώ είναι υψηλών προδιαγραφών, χωρίς το κράτος να εισπράττει ούτε καν τα ενοίκια.

Το παράκτιο μέτωπο έχει σε μεγάλο βαθμό σωθεί χάρις στους κοινωνικούς/περιβαλλοντικούς αγώνες. Συνεχίζουμε ! Από το 1950, που ξεκίνησαν τα αναπτυξιακά έργα, μέχρι σήμερα έχουν δοθεί σημαντικοί πολιτικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί αγώνες, οι οποίοι αποτέλεσαν αναχώματα στην οικοδόμηση και καταστροφή του παράκτιου μέτωπου. Σήμερα ο αντίπαλος βρίσκεται στο ΤΑΙΠΕΔ, που ολοκληρώνει τη διαδικασία σκανδαλώδους κατακύρωσης του χώρου του πρώην αεροδρομίου και της παραλιακής ζώνης του Ελληνικού στη Lamda Development του ομίλου Λάτση και στην Ανώνυμη Εταιρεία Παράκτιο Μέτωπο, στην οποία έχει περιέλθει η δημόσια περιουσία της παραλιακής ζώνης.

Για το Ελληνικό, έπειτα από τρεις προσφυγές στο ΣτΕ που καθυστέρησαν τη διαδικασία, η αντιπαράθεση των ενεργών πολιτών επικεντρώνεται στην κατά συρροήν παραβίαση της νομιμότητας και στη χαριστική κατακύρωση του χώρου στον σημερινό επενδυτή. Για τις δύο μαρίνες Αλίμου και Γλυφάδας, που έχουν εκχωρηθεί στο ΤΑΙΠΕΔ, εκκρεμούν αντίστοιχες προσφυγές. Το άλλο σημαντικό μέτωπο είναι ο Αστέρης Βουλιαγμένης, για τον οποίο επίσης εκκρεμεί προσφυγή στο ΣτΕ. Το τοπικό κίνημα στο δήμο Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης και η ίδια η δημοτική αρχή αντιτίθενται στην ανοικοδόμηση του χώρου και στην καταστροφή μιας περιοχής υψηλού φυσικού κάλλους στην παραλία της Βουλιαγμένης.

Επικεντρώνοντας στα παραπάνω ανοιχτά μέτωπα και συγκεντρώνοντας επιστημονικές, κοινωνικές, οικολογικές, δημοτικές και πολιτικές δυνάμεις, μπορούμε να διασώσουμε τις παράκτιες περιοχές που κινδυνεύουν άμεσα και να κρατήσουμε ανοιχτή την προοπτική μιας ριζικά διαφορετικής εναλλακτικής λύσης.